

در عالم دیپلماسی همه چیز ممکن است

هربار که امیدی برای به نتیجه رسیدن مذاکرات و احیای برجام شکل می‌گیرد، به نوعی این امید با مشکلاتی مواجه می‌شود و تازه‌ترین این موارد را می‌توان مذاکرات دوحه دانست که امیدی شکل گرفت که برجام بعد از وقفه‌ای که در مذاکرات پیش آمده بود، نهایتاً احیا شود.

به گزارش سایت خبری پرسون، داریوش قنبری استاد دانشگاه در یادداشتی نوشت: هربار که امیدی برای به نتیجه رسیدن مذاکرات و احیای برجام شکل می‌گیرد، به نوعی این امید با مشکلاتی مواجه می‌شود و تازه‌ترین این موارد را می‌توان مذاکرات دوحه دانست که امیدی شکل گرفت که برجام بعد از وقفه‌ای که در مذاکرات پیش آمده بود، نهایتاً احیا شود. خود شروع مذاکرات با توجه به وقفه‌ای که ایجاد شده بود خبر جدیدی را به اخبار مذاکرات می‌داد و با توجه به اینکه از قبل گزارش آژانس را داشتیم که به نوعی بوی ناامیدی برای احیای برجام به همراه داشت اما خبر وقوع مجدد مذاکرات در قطر خبر جدیدی بود که تمام ارزیابی‌ها را دوباره به هم ریخت.

اخباری که بعد از مذاکره دوحه به گوش می‌رسد، اخبار متناقضی است درحالی که آمریکا و طرف اروپایی اخبار ناامیدکننده‌ای از مذاکرات منتشر کردند، طرف ایرانی اخبار خوش بینانه‌ای منعکس کرده که خود این می‌تواند نشان از عدم درک مشترکی باشد که در ارتباط با مساله یا موضوع برجام بین طرفین وجود دارد. یعنی از نحوه همین اخباری که به صورت متناقض توسط طرفین مذاکره کننده منتشر می‌شود، می‌توان این استنباط را داشت که درک مشترکی از مذاکرات و نتیجه آن وجود ندارد و این را می‌توان نشان از به نتیجه نرسیدن مذاکرات تلقی کرد.

از طرف دیگر بحث سفر غیرمنتظره مذاکره کننده ارشد کشورمان به روسیه هم در این شرایط خودش یکسری سوالات را پدید آورده که البته نمی‌شود گفت که این سفر با چه هدف و منظوری صورت گرفته است و با توجه به اینکه اطلاعاتی در این باره نداریم، نمی‌توانیم تحلیل علمی از این سفر ارائه کنیم. هرگونه تحلیل علمی مستلزم داشتن اطلاعاتی است که الان در دسترس نیست که بگوییم این سفر با چه منظوری صورت گرفته است.

آیا برای رایزنی با روس‌ها برای رسیدن به توافق است و یا اینکه طرف ایرانی از توافق ناامید شده است؟ درواقع با توجه به اخباری که به گوش می‌رسد، فضا در جهت توافق نیست و با توجه به نوعی بی‌اعتمادی که ایران به آمریکا دارد و مساله خروج یکطرفه آمریکا از برجام، ایرانی‌ها دنبال تضامینی هستند که به نظر نمی‌رسد آمریکایی‌ها بخواهند به این راحتی بدهند. از این رو فعلاً با توجه به اینکه این تضامین برای ایران حیاتی است و از طرف دیگر دولت آمریکا در شرایطی است که دستش به لحاظ دادن تضامین و متعهد کردن دولت فعلی آمریکا بسته است و از طرف دیگر انتخابات پارلمانی هم در آمریکا در پیش است؛ با توجه به مساله رقابت‌های حزبی هم به نظر نمی‌رسد که دولت بایدن راضی باشد که امتیازی بدهد.

در این میان آنچه هست، اروپایی‌ها و ایران هستند که بیشتر مایلند به نوعی مذاکرات به نتیجه برسد. اروپایی هم از این لحاظ که به دلیل تحریم‌های نفتی که در روسیه اتفاق افتاده بحران انرژی برای آنها بیشتر کمرشکن است و مشکل انرژی برای آنها بیشتر قابل لمس است و به همین خاطر دنبال این هستند که با توجه به تحریم نفتی روسیه باریکه راهی در ارتباط با ایران باز کنند که به لحاظ تامین منابع انرژی به مشکل برنخورند. از طرف دیگر برای ایران هم با اینکه مهم است به توافق برسد ولی شاید توافق اولویت اصلی را نداشته باشد از این لحاظ که با توجه به بحران اوکراین وضعیتی در بازار انرژی پیش آمده که با محدودیت‌های کمتری می‌تواند صادرات نفت و فرآورده‌های نفتی را انجام دهد. این مساله باعث شده که ایران هم به نسبت گذشته احساس نیاز چندانی به برجام نکند.

درواقع اراده قوی که شاید در سال گذشته برای رسیدن به توافق از سوی طرفین وجود داشت، اکنون وجود ندارد و با توجه به اتفاقات بعد از بحران اوکراین، مساله رفع تحریم‌ها گرچه برای ایران مهم است اما دیگر اهمیت گذشته را ندارد که حاضر باشد برای رسیدن به توافق امتیازات مورد نظر طرف مقابل را بدهد. ایران دنبال این است که به خواسته‌های حداکثری خود که رفع کامل تحریم‌هاست، برسد و از طرف دیگر طرف مقابل هم دنبال محدودکردن فعالیت‌های هسته‌ای ایران است و آنها هم نمی‌خواهند در این شرایط امتیازی دهند و از مواضع سرسختانه‌ای که گرفتند، کوتاه نمی‌آیند.

این در شرایطی است که با توجه به اتفاقی که در اوکراین افتاده به لحاظ دیپلماتیک به نفع آمریکایی‌ها بود که امتیاز دهند اما آنها هم دارند سرسختانه رفتار می‌کنند که دورنمای توافق را تیره می‌کند. در عین حال نمی‌توان گفت که زمینه توافق کاملاً از بین رفته و باید با آن خداحافظی کرد. در عالم دیپلماسی همیشه راه‌حل‌هایی وجود دارد و نمی‌توانیم بگوییم که راه‌حل دیپلماتیک هم به بن‌بست رسیده است و در همین شرایط نه چندان امیدوارکننده هم به نظر می‌رسد که می‌توان راهکارهایی پیدا کرد.

منبع: روزنامه آرمان ملی